

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SERMAYE: DÜZCE İLİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Emel İŞTAR IŞIKLI (*)

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin demografik değişkenlerine göre psikolojik sermaye düzeylerinde farklılık olup olmadığını açıklamaktır. Çalışmada öğrencilerin psikolojik sermaye düzeylerini ölçmek için Luthans ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen ve Çetin ve Basım (2012) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan "örgütsel psikolojik sermaye anketi" kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Düzce ilindeki lisans öğrenimini gören toplam 134 sağlık yönetimi bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Değerlendirme sonucunda, psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin yaş ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışmada öğrencilerin psikolojik sermaye algıları, sınıf türü değişkeninde anlamlı farklılık göstermiştir. Bulgular, birinci sınıf öğrencilerinin esneklik puanlarının ikinci sınıflardan daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sermaye, Umut, İyimserlik, Esneklik, Özyeterlilik.

Psychological Capital among University Students: A Field Study in the Province of Duzce

Abstract

The main aim of this study is to determine the university students' psychological capital level and explain the differences among students' psychological capital level according to demographic variables. In this study, "organizational psychological capital scale" which is developed by Luthans et al (2007) and which adaptation to Turkish is made by Çetin and Basım (2012) is used to measure psychological capital level of students. The sample of the study consists of totally 134 undergraduate students studying at the department of health management in Duzce.. As a result of evaluations, it was found that there was no collerations between age/sex and dimensions of psychological capital. In this study, students' perceptions of psychological capital showed significant differences at type of class variable to resilience. Findings showed that, first-year students had higher flexibility scores than the second-year students.

Keywords: Psychological Capital, Hope, Optimism, Resilience, Self-Sufficiency.

*) Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü
(e-posta: emelistar@duzce.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3439-0871>

Giriş

İlk defa 2004 yılında Luthans ve arkadaşlarının ortaya koyduğu “psikolojik sermaye” insanın pozitif güçlerine odaklanan bir kavramdır (Zhao ve Hou, 2009: 35). Psikolojik sermaye, son yıllarda iş verimi ve performansı arttırmada etkili olması nedeni ile çalışma hayatında dikkat çeken bir konudur. Kavram, bireylerin psikolojik olarak pozitif gelişme durumunu ifade etmektedir. Psikolojik sermaye genel manasıyla, kim olduğumuzdan öte, en iyi olma ve ileride ne olacağımız ile alakalıdır (Yetiş, 2016: 9). Ekonomik sermaye, insani sermaye ve sosyal sermaye kavramlarının ardından ortaya çıkan ve gelişen psikolojik sermaye kavramı, dördüncü ve son boyut olarak insanın sahip olduğu psikolojik güçleri kapsamaktadır (Topaloğlu, 2013: 7). Psikolojik sermayeyi, zorlu görevlerde başarılı olmak için gereken çabayı göstermek, olası başarılar için pozitif tavır sergilemek, hedeflere bağlı kalmak, azimli olmak ve başarılı olmak için gerekirse amaçları değiştirebilmek ve sorunlar ve zorluklarla karşılaşıldığında yılmamak olarak ifade edilen olumlu psikolojik durum olarak ifade etmek mümkündür (Luthans vd. 2007’den Akt. Güler, 2009).

Bireyin psikolojik kaynakları, umut (hope), iyimserlik (optimism), öz-yeterlilik (self-efficacy), esneklik (resilience) olarak dört boyuta ayrılmaktadır (Gooty vd, 2009: 354). Psikolojik sermayenin boyutlarını şöyle açıklamak mümkündür:

- **Umut:** Umut kavramını Jerome Frank (1968) “*iyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçmek için güdüleyen bir özellik*” olarak ele almıştır (Akman ve Korkut, 1993: 193). Umut düzeyi yüksek olan bireyler amaçlarını gerçekleştirmek için farklı yollar bulabilirler. Ayrıca, umutlu bireylerin olumlu duygularını, olumsuz olan duygulardan daha yoğun yaşamaları söz konusudur (Erkmen ve Esen, 2012: 57). Snyder ve arkadaşlarına göre (1991a, 1991b) umut, iki boyutlu olarak ele alınması gereken bir konudur. Birinci boyut, hedefi elde etmeyi ve hedefi elde edebilecek gücü kendinde hissedebilme, ikinci boyut ise hedefe ulaşabilmek için farklı yollar bulma becerisidir (Akman ve Korkut, 1993: 193-194).
- **İyimserlik:** İyimserlik, çalışma hayatında bireyi motive olan, olumlu beklenti ve amaçlara sahip, kişisel yeterliliği fazla olmamasına rağmen, fiziksel ve ruhsal anlamda dinç kalmayı başarabilen kişilerin ruh halini ifade etmektedir (Çalışkan ve Erim, 2010: 265). İyimser bireyler sorunları, geçici, kontrol edilebilir ve durum nedenli olarak görürler. Oysa kötümser bireyler yaşadıkları sorunların kontrol edilemez olduğunu ve sürekli devam edeceğini düşünürler. Bu nedenle iyimserlik düzeyi yüksek bireyler, başarılı ve azimli olmaya, kendilerini iyi bir ruh halinde tutmaya eğilimli kişilerdir (Uygungil, 2017: 27).
- **Özyeterlilik:** Erkmen ve Esen (2012: 57) umut boyutunun daha geniş bir alana yönelik beklentiyi belirtirken, özyeterlilik boyutunun belirli bir alana yönelik inanç ile ilgili olduğu ifade etmişlerdir. Luthans’a göre öz-yeterliliği olan kişilerin beş temel özelliği bulunmaktadır. Bunlar; kendileri için ulaşılması zor hedefler belirlemeleri, zorluklara karşı sabırlı olmaları, kendi kendilerini motive etmeleri, hedeflerine ulaşmak için gereken çabayı göstermeleri ve zorluklar karşısında direne-

bilmeleridir (Yetiş, 2016: 15). Bandura (1997)'ya göre özyeterliliği dört unsur ile geliştirmek mümkündür. Bunlar; ustalık deneyimleri ve başarılı tecrübeler, dolaylı öğrenme ve model alma, sosyal ikna ve pozitif geri bildirim, psikolojik-fizyolojik uyarılma ve iyi oluşturma (Bitmiş, 2014: 16-18)

- Esneklik/Dayanıklılık: Kişinin olumsuz şartlarda dahi olsa olumlu tutumunu ve zorlukları karşılama gücünü psikolojik esneklik/dayanıklılık olarak nitelendirmek mümkündür (Tuna, 2016: 35). Coutu (2002), esnek/dayanıklı bireylerin belirli ortak özellikleri olduğunu ifade etmiştir. Bu özellikler; gerçeği olduğu gibi kabullenmeleri, hayatın anlamlı olduğuna dair güçlü bir inançlarının olması ve önemli değişimlere uyum sağlayabilmesi yeteneklerinin bulunmasıdır (Luthans vd., 2004: 47).

Psikolojik sermayeyi yaş ve cinsiyet gibi demografik değişkenlerin etkilemiş olduğunu söylemek mümkündür. Bazı araştırmalarda (Norman vd., 2010, Roberts vd., 2011, Erken ve Esen, 2012, Kızanlıklılı ve Çöp, 2017, Yıldız ve Örüçü, 2016, Luthans vd., 2005) yaşın psikolojik sermayeyi etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalarda genellikle yaş arttıkça, psikolojik sermaye düzeyinin de arttığı tespiti yapılmıştır (Erkmen ve Esen, 2012, Kızanlıklılı ve Çöp, 2017, Yıldız ve Örüçü, 2016).

Cinsiyetin psikolojik sermayeyi etkilediğini belirten çalışmalar (Kızanlıklılı ve Çöp, 2017, Norman vd, 2010) bulunmaktadır. Çalışmalarda genel olarak kadınların duygusal yapıları nedeni ile psikolojik sermaye düzeylerinin erkeklerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erkmen ve Esen, 2012, Kızanlıklılı ve Çöp, 2017).

Psikolojik sermayenin yaş ve cinsiyetten etkilenmediğini ortaya kayan çalışmalar da söz konusudur. Literatürde yaş ve psikolojik sermaye alt boyutları arasında bir bağlantı tespit edemeyen çalışmalar bulunmaktadır (Keser, 2013, Ocak ve Güler, 2017, Kara, 2014, Argon ve Tükel, 2016, Berberoğlu, 2013). Diğer yandan cinsiyetin psikolojik sermaye ile bir ilgili olmadığını belirten çalışmalar da yapılmıştır (Kara, 2014, Karadal ve Sungur, 2017, Keser, 2013, Yetgin, 2017, Kaya, Balay ve Demirci, 2014, Korkmazer, Ekingen ve Yıldız, 2016, Ocak ve Güler, 2017, Argon ve Tükel, 2016, Avey vd., 2010, Berberoğlu, 2013, Argon ve Tükel, 2016, Abbas ve Raja, 2011, Cheung, Tang ve Tang, 2011, Yıldız ve Örüçü, 2016).

Araştırmalar (Avey, Luthan ve Youssef, 2009, Avey vd. 2011, Larson ve Luthans, 2006, Luthans vd. 2007, Norman vd. 2010), psikolojik sermaye ile örgütsel davranıştaki olumlu tutum ve davranışlar ile iş performansı arasındaki olumlu ilişkiyi vurgulamıştır. Bilhassa öğrencilerde psikolojik sermaye düzeyinin yüksek olması, onların öğrenme konusundaki güçlerini ve sosyal ilişkilere katılımını pozitif yönde etkilemektedir (You, 2016). Akademik başarı için psikolojik sermayenin yüksek olması önemlidir. Jafri'nin (2013) 240 öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmasında da, yüksek notlara sahip öğrencilerin, düşük notları olan öğrencilere kıyasla önemli ölçüde yüksek psikolojik sermaye düzeyine sahip oldukları ortaya konulmuştur. Luthans, Luthans ve Jensen'in (2012) çalışmasında da psikolojik sermayenin öğrencilerin, başarısında, korunmasında ve gelişiminde büyük

etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenlerden dolayı, psikolojik sermaye konusu eğitim kurumlarında, işyerlerine kadar tüm örgütler için önemli bir konu haline gelmiştir.

Yöntem

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf gibi değişkenlere göre psikolojik sermaye düzeylerinde farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın örneklemini Düzce ilinde, sağlık yönetimi bölümü 1. ve 2. sınıflarında öğrenim görmekte olan 134 lisans öğrencisi oluşturmaktadır.

Çalışma için kullanılan soru formunda demografik bilgileri isteyen sorular sorulduktan sonra, psikolojik sermaye düzeyini ölçebilmek için Luthans ve arkadaşları tarafından (2007) geliştirilen ve Çetin ve Basım (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan “Örgütsel Psikolojik Sermaye Ölçeği” kullanılmıştır. 24 maddeden oluşan ölçek “1=kesinlikle katılmıyorum”, “2=katılmıyorum”, “3=kararsızım”, “4=katılıyorum” ile “5=kesinlikle katılıyorum” arasında değişen beş kategoriden oluşan Likert formatında bir ölçektir. Çalışmada kullanılan ölçeğin güvenirlik değerini belirten Cronbach’s Alpha katsayısı 0,795 olarak tespit edilmiştir. Bu katsayı değeri, anketin sosyal bilimlerde kabul edilebilir güvenirlik sınırları dâhilinde olduğunu göstermektedir.

Bulgular ve Yorum

Katılımcıların demografik verilerine bakıldığında ortalama olarak 20 yaşında %58,2’sinin kadın, %41,8’inin erkek ve %51,5’inin 1. sınıf, %48,5’inin ise 2. sınıf lisans öğrencisi oldukları görülmektedir.

Çalışmada psikolojik sermayenin demografik değişkenler olan ilişkisini görebilmek için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 24.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yanıt bulmak amacıyla standart sapma, ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi ve doğrusal regresyon analizi, korelasyon analizi gibi istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlemelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Öğrencilerin Yaşı ve Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişkiler

Burada, öğrencilerin yaşı ile psikolojik sermaye alt değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı saptanacaktır. Bunun için ikiden fazla grubun ortalamalarının karşılaştırmasının yapılabileceği, bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda hipotezlerimiz şöyledir:

H₀: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Aşağıda yaş değişkenine göre öğrencilerin psikolojik sermaye alt gruplarına ilişkin algı puanlarının frekans değerleri, yüzdeleri ve puanların yer aldığı düzeyler verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Psikolojik Sermaye Alt Boyutlarına İlişkin Algılarının Ortalamaları

		N	$\bar{X}$	Ss
Özyeterlilik	18,00	9	4,0370	,42310
	19,00	39	4,0085	,65108
	20,00	54	3,9506	,74510
	21,00	21	4,2381	,65101
	22,00	7	4,4762	,57275
	23,00	4	4,0833	,68718
	Toplam	134	4,0498	,67971
Umut	18,00	9	3,4167	,73951
	19,00	39	3,2885	,76420
	20,00	54	3,0741	,72948
	21,00	21	3,7381	,68226
	22,00	7	3,1786	,68791
	23,00	4	3,5000	1,13652
	Toplam	134	3,2817	,76546
İyimserlik	18,00	9	3,8519	1,24846
	19,00	39	4,2051	,61471
	20,00	54	4,0802	,71209
	21,00	21	4,4921	,59272
	22,00	7	4,2857	,55872
	23,00	4	4,0833	,50000
	Toplam	134	4,1766	,70998
Esneklik	18,00	9	3,4444	,82327
	19,00	39	3,1846	,74747
	20,00	54	3,1556	,79969
	21,00	21	3,6571	,61039
	22,00	7	3,1143	,55205
	23,00	4	3,4000	,84853
	Toplam	134	3,2672	,75908

Tablo 1’de yaş ile psikolojik sermaye alt boyutu puanları arasında bir paralellik görülmemektedir. Farklılık söz konusudur. Farklılıkların rastlantısal olup olmadığını görmek için ANOVA tablosunu (tablo 2) incelemek gerekir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Psikolojik Sermaye Alt Ölçeklerine İlişkin Görüşleri

Boyutlar		K.T.	Sd	K.O.	F	P
Özyeterlilik	Gruplar Arası	2,621	5	,524	1,141	,342
	Gruplar İçi	58,825	128	,460		
Umut	Gruplar Arası	7,133	5	1,427	2,579	,059
	Gruplar İçi	70,795	128	,553		
İyimserlik	Gruplar Arası	3,690	5	,738	1,491	,197
	Gruplar İçi	63,352	128	,495		
Esneklik	Gruplar Arası	4,649	5	,930	1,653	,151
	Gruplar İçi	71,986	128	,562		

Öğrencilerin yaşlarının, psikolojik sermaye alt boyutlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan, Anova testi sonucu, yaş değişkeninin psikolojik sermaye alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Öğrencilerin Cinsiyetleri ve Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişkiler

Burada, öğrencilerin cinsiyetleri ile psikolojik sermaye alt değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı saptanacaktır. Burada iki farklı grup arasında karşılaştırma yapma imkânı veren bağımsız örneklem t-testi yöntemi kullanılacaktır. Bu bağlamda hipotezlerimiz şöyledir:

H₀: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 3: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Psikolojik Sermaye (T Testi)

		T	Df	P	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı
Özyeterlilik	Kadın	-1,260	132	,210	-,14973	,11879
	Erkek	-1,236	109,819	,219	-,14973	,12112
Umut	Kadın	,348	132	,728	,04682	,13452
	Erkek	,346	116,280	,730	,04682	,13525
İyimserlik	Kadın	-,437	132	,663	-,05449	,12473
	Erkek	-,438	120,053	,662	-,05449	,12432
Esneklik	Kadın	-,055	132	,956	-,00733	,13345
	Erkek	-,056	124,557	,956	-,00733	,13146

Kadın ve erkek öğrencilerin psikolojik sermaye durumları t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır. Tablo 3' te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre, psikolojik sermaye durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin Sınıfı ve Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişkiler

Burada, öğrencilerin lisans öğrenimini gördükleri sınıfları ile psikolojik sermaye alt değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı saptanacaktır. Araştırmada sadece birinci ve ikinci sınıf lisans öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bundan dolayı burada da bağımsız örneklem t-testi yöntemi kullanılacaktır. Bu bağlamda hipotezlerimiz şöyledir:

H₀: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin sınıfları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin sınıfları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4: Öğrencilerin Sınıflarına Göre Psikolojik Sermaye (T Testi)

		T	Df	P	Ortalama Fark	Std.Hata Farkı	Grup Ort.
Özyeterlilik	1.Sınıf	-,363	132	,717	-,04281	,11787	4,0209
	2. Sınıf	-,365	131,122	,716	-,04281	,11737	4,0718
Umut	1.Sınıf	1,954	132	,053	,25580	,13093	3,4058
	2. Sınıf	1,944	126,048	,054	,25580	,13155	3,1500
İyimserlik	1.Sınıf	,359	132	,720	,04422	,12313	4,1981
	2. Sınıf	,363	120,657	,717	,04422	,12179	4,1538
Esneklik	1.Sınıf	2,548	132	,012	,32763	,12858	3,4261
	2. Sınıf	2,540	128,738	,012	,32763	,12896	3,0985

Birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin psikolojik sermaye durumları t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır. Tablo 4' te görüldüğü gibi sınıf değişkenine göre, öğrencilerin psikolojik sermaye alt boyutlarından olan, özyeterlilik, umut ve iyimserlik durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak tabloda anlamlılık değeri (p) 0,05'ten küçük olduğu için, sınıf ile esneklik boyutu arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Gruplara ait ortalamalar değerlendirildiğinde birinci sınıfların esneklik puanlarının, ikinci sınıflardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Sağlık yönetimi öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışma, psikolojik sermaye alt boyutları ile öğrencilerin yaş ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ne-

ticesini ortaya çıkarmıştır. Bu sonuç; çalışmaları sonucunda yaş ile psikolojik sermaye alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulamayan Keser (2013), Ocak ve Güler (2017), Kara (2014), Argon ve Tükel (2016), Berberoğlu (2013)'nın çalışmaları ve cinsiyet ile psikolojik sermaye alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulamayan Kara (2014), Karadal ve Sungur (2017), Keser (2013), Yetgin, (2017), Kaya, Balay ve Demirci (2014), Korkmaz, Ekingen ve Yıldız (2016), Ocak ve Güler (2017), Argon ve Tükel (2016), Avey vd. (2010), Berberoğlu (2013), Argon ve Tükel (2016), Abbas ve Raja (2011), Cheung, Tang ve Tang (2011), Yıldız ve Örüçü (2016)'nın çalışmaları ile paralel sonuçları vermiştir.

Çalışma sonucunda öğrencilerin sınıflarının, psikolojik sermaye alt boyutlarından esneklik boyutu ile anlamlı ilişkisinin olduğu, ancak sınıf ile özyeterlilik, umut ve iyimserlik boyutları ile ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analizler, birinci sınıf öğrencilerinin esneklik puanlarının ikinci sınıflardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu durum yeni üniversite hayatına başlayan öğrencilerin zorlu şartlar altında bulunsalar da olumlu tutumlarını devam ettirdiklerini, ikinci sınıflara nazaran daha dayanıklı olduklarını göstermektedir.

Yapılan araştırma, üniversite hayatına katılan öğrencilerin, zamanla zorluklara karşı mücadele etme güçlerinde azalma meydana geldiğini göstermektedir. Bu durum, öğrenim hayatı boyunca öğrencilerin beklentilerini canlı tutmak için motive edilmeleri ve gerekirse psikolojik destek almaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu hususta akademisyenlerin öğrencilerin gelecekleri ve yapacakları meslekler hakkında olumlu söylemlerde bulunmalarının ve pozitif hal ve tutumlar sergilemelerinin önemi büyüktür. Öğrencilerin psikolojik sermaye düzeylerini canlı tutmak için, mesleklerinde kendine örnek olarak görebilecekleri rol modellerle tanıştırmalı ve kişisel gelişimleri konusunda bu kişilerden seminer, dersler vb. almaları sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmanın birtakım kısıtları söz konusu olmuştur. Öncelikle bu çalışmada örneklem olarak, yalnızca bir devlet üniversitesinin Sağlık Yönetimi bölümünde okuyan üniversite öğrencileri alınmıştır. Ayrıca zaman kısıtı nedeniyle çalışma, 2017 yılı Kasım ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Psikolojik sermaye düzeyleri açısından farklı üniversite bölümleri okuyan öğrenciler arasında karşılaştırmalar yapılması ve farklı yıllarda anketlerin uygulanarak bunların değerlendirilmesi araştırmacılara öneri olarak sunulabilir.

Gençlerin psikolojik sermayelerinin zenginliği, her yönden gelişmek isteyen bir toplum için çok önemli bir meseledir. Bu nedenle üniversitelerde sadece teorik bilgi verilmemesi, öğrencilerin olumlu düşüncelerini sağlayacak ortamların oluşturulması, yardımlaşma ve paylaşma ortamı sağlayacak platformlarda bulundurulmaları ve zorluklar karşısında yılmayan geleceğinden umutlu bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Kaynakça

- Abbas, M. and Raja, U. (2011). Impact of psychological capital on innovative performance and job stress, *14th International Business Research Conference*, (28-30 April 2011), Dubai: United Arab Emirates.
- Akman, Y. ve Korkut, F. (1993). Umut ölçeği üzerine bir çalışma. H.Ü. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.9. 193-202.
- Argon, T. ve Tükel, H. (2016). Maarif müfettişlerinin örgütsel psikolojik sermaye algıları ve tükenmişlik düzeylerinin incelemesi. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*. S.1 (Mart), 1-16.
- Avey, J. B., Luthans, F. & Youssef, C. M. (2009). The additive value of positive psychological capital in predicting work attitudes and behaviors. *Journal of Management*, 36. 430-452.
- Avey, J., Luthans, F., Smith, R. M. and Palmer, N. F. (2010). Impact of positive psychological capital on employee well-being over time, *Journal of Occupational Health Psychology*, 15(1). 17-28.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviours, and performance, *Human Resource Development Quarterly*. 22(2), 127-152.
- Bitmiş M. (2014). *Öncülleri ve sonuçları ile psikolojik sermaye: sağlık çalışanları üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Berberoğlu, N. (2013). *Psikolojik sermayenin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Cheung, F., Tang, C. S. and Tang, S. (2011), Psychological capital as a moderator between emotional labor, burnout, and job satisfaction among teachers in China, *International Journal of Stress Management*, 18(4), 348-371.
- Coutu, D. L. (2002). How resilience works. *Harvard Business Review*. 80(5), pp.46-55.
- Çalışkan, S. ve Erim, A. (2010). Pozitif örgütsel davranış (Pod) değişkenleri ile yeni araştırma modelleri kurma arayışları: Pod'nin işe adanmışlık, tükenmişlik ve sinizm üzerindeki etkileri. *18. Yönetim Organizasyon Kongresi Kitabı*. 658-671.
- Erkmen, T. ve Esen, E. (2012). Bilişim sektöründe çalışanların psikolojik sermaye düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. C.XIV, S. II, 55-72.
- Frank J. (1968). The role of hope in psychotherapy. *International Journal of Psychiatry*. 5(5). 383.395.

- Gooty, J., Gavin, M., Johnson, P., Lance Frazier, M., Snow, D.(2009). In the eyes of the beholder: Transformational leadership, positive psychological capital, and performance. *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 15 (4), 353-367.
- Güler, B.K., (2009). *Çalışma yaşamında davranış*. Kocaeli: Umuttepe Yayıncılık.
- Jafri, H. (2013). A study of the relationship of psychological capital and students' performance. *Business Perspectives and Research*. 1(2). 9-16.
- Kara, A. U. (2014). *Pozitif psikolojik sermaye ile bireysel performans ilişkisi: Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karadal, H. ve Sungur, F. (2017). Hizmet inovasyon davranışı ile psikolojik sermaye ve etik liderlik ilişkisinin incelenmesi: adana örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı. 663-672.
- Kaya, A., Balay, R. Ve Demirci, Z. (2014). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 13 (48). 47-68.
- Keser, S. (2013). *İlköğretim okulu yöneticilerinin otantik liderlik ve psikolojik sermaye özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Korkmazer, F., Ekingen, E. ve Yıldız, A. (2016). Psikolojik sermayenin çalışan performansına etkisi: Sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*. 19(3). 271-281.
- Kızanlıklı, M. ve Çöp, S. (2017). Otel işletmesi çalışanlarında pozitif psikolojik sermaye ile iş performansı algısı arasındaki ilişki. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 5(3). 268-287.
- Larson, M., & Luthans, F., (2006). Potential added value of psychological capital in predicting work attitudes. *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 13(1) 45-62.
- Luthans, F., Luthans, K.W. and Luthans, B.C. (2004) Positive psychological capital: Beyond human and social capital. *Business Horizons*, 47, 45-50.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Walumbwa, F. O. and Li, W. (2005), The psychological capital of chinese workers: exploring the relationship with performance, *Management and Organization Review*, 1(2), 249-271.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*. 60, 541–572.

- Luthans, B.C., Luthans, K. W and Jensen, S. (2012). The impact of business school students' psychological capital on academic performance. *Journal of Education for Business*, 87(5), 253-259.
- Norman, S. M., Avey, J., Nimnicht, J. L. ve Pigeon, N. (2010). The interactive effects of psychological capital and organizational identity on employee organizational citizenship and deviance behaviors. *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 17 (4), 380-391.
- Ocak, M. ve Güler, M. (2017). Psikolojik sermayenin tükenmişlik üzerine etkisi: Görgül bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. S.49. 117-134.
- Roberts, S., Scherer, L. L. ve Bowyer, C. J. (2011). Job stress and incivility: What role does psychological capital play? *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 18(4), 449-458.
- Snyder C. R., Harris, C., Anderson J.R. et. al. (1991a). The will and the ways: Development and validation of an individual differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology*. 60, 4, 570-585.
- Snyder C. R., Irving L.M., Anderson, J. R., (1991b). Hope and health. in C. R. Snyder and D.R. Forsyth (Eds) *Handbook of Social and clinical psychology: The health perspective*. Elmsford, N. Y., Pergamon Press, 285-305.
- Topaloğlu T. (2013). *Psikolojik sermaye: psikolojik sermaye ile iş performansı arasındaki ilişkiye otantik liderliğin düzenleyici etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tuna N., (2016). *Psikolojik sermaye ile algılanan yönetici desteğinin örgüt içi girişimcilik üzerine etkisi: Kamu çalışanları üzerine görgül bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi. Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uygungil S. (2017). *Pozitif psikolojik sermaye ile çalışan tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Adana ilinde bir uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yetgin, M.A. (2017). Çalışanların cinsiyet ve eğitim düzeyinin psikolojik sermaye algıları üzerine yönelik görgül bir araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*. 52 (2). 120-139.
- Yetiş E., (2016). *Psikolojik sermaye ve etkileri: Bankacılık sektöründe bir alan çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yıldız, H. ve Örucü, E. (2016). Sağlık sektörü çalışanlarının pozitif psikolojik sermaye düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 269-285.

- You, J. W. (2016). The relationship among college students' psychological capital, learning empowerment, and engagement. *Learning and Individual Differences*. 49, 17-24.
- Zhao, Z ve Hou, J. (2009). The study on psychological capital development on intreprenurial team. *International Journal of Psychological Studies*. 1 (2), 35-40.